

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1943 kl. 10 f. m.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt att använda statsobligationer såsom betalningsmedel vid erläggande av skatt till staten.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 164 i första kammaren av herrar *Velander* och *Sylwan* och nr 250 i andra kammaren av herrar *Olson* i Göteborg och *Birke*, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och framläggande av förslag helst för innevarande års riksdag om rätt att använda statsobligationer såsom betalningsmedel vid erläggande av skatt till staten».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen nr 164 i första kammaren.

Enligt förordningar den 4 oktober 1940, nr 860, den 28 mars 1941, nr 164, och den 20 mars 1942, nr 92, skall dels obligation tillhörande svenska statens försvarslån av den 1 maj 1940, dels sådan till svenska statens andra försvarslån av den 15 januari 1941 hörande obligation, som löper med 4 procent ränta, och dels sådan till svenska statens tredje försvarslån av den 15 augusti 1942 hörande obligation, som löper med 3 procent ränta, till nominella kapitalbeloppet gälla såsom betalningsmedel vid erläggande av arvs-skatt, dock högst för det belopp, vartill skatten av myndighet, som verkställer stämpelbeläggning eller eljest uppbär arvsskatt, beräknas uppgå.

I de nu föreliggande motionerna har anförts bland annat följande. Det nuvarande uppbördssystemet, enligt vilket på en viss inkomst belöpande skatt förfaller till betalning först avsevärd tid efter det att inkomsten förvärvats, medförde väsentliga olägenheter. Särskilt gällde detta för sådana skattskyldiga, som måste räkna med från år till år växlande inkomst, i det att dessa måste hålla medel likvida för gäldande av den svävande skatteskulden. Med särskild skärpa framstode nämnda olägenheter för en enskild skattskyldig, som stode i begrepp att lämna sin anställning och måste räkna med inkomstminskning eller som önskade säkerställa betalningen av de löpande utskylder, som efter hans frånfälle skulle erläggas av dödsbodelägarna för av honom uppburen inkomst. De medel, som hölles likvida för skattebetalning, uppginge säkerligen till mycket betydande belopp. Om statsobligationer godkändes såsom betalningsmedel vid erläggande av skatt, skulle för

skattebetalning nu reserverade medel kunna frigöras för produktiva ändamål. Någon obegränsad rätt att vid erläggande av skatt till staten använda statsobligationer syntes emellertid icke kunna ifrågakomma. Rätten borde måhända begränsas till vissa slag av obligationer, till obligationer förvärfvade i viss ordning eller till sådana obligationer, som framdeles komme att utfärdas. För undvikande av svårigheter vid uppbörden kunde lämpligen föreskrivas, att ifrågavarande betalningsmedel endast finge användas i poster om jämna 100-tal, eventuellt 500-tal eller 1,000-tal kronor. Beträffande dödsbo åliggande betalningsskyldighet för å den avlidnes inkomst belöpande skatter torde alla skäl tala för att denna finge fullgöras med i dödsboet befintliga statsobligationer.

Över de nu förevarande motionerna har utskottet, efter därom i grundlagsenlig ordning gjord framställning, emottagit yttranden av *fullmäktige i riksbanken* och i *riksgäldskontoret*, *statskontoret*, *riksräkenskapsverket*, *bank- och fondinspektionen*, *generalpoststyrelsen* och *överståthållarämbetet* ävensom *länsstyrelserna i Malmöhus* samt *Göteborgs och Bohus län*.

Av de nämnda myndigheterna har bank- och fondinspektionen tillstyrkt utredning i enlighet med motionärernas hemställan, medan länsstyrelsen i Malmöhus län ställt sig något tveksam inför den ifrågasatta utredningen i dess helhet men däremot tillstyrkt utredningen till den del densamma avsåge möjligheterna att bringa lättnad i dödsbos utskyldsbetalning. Jämväl länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har tillstyrkt bifall till motionen i vissa avseenden. Övriga hörda myndigheter ha av skilda orsaker avstyrkt bifall till motionärernas förslag.

Av innehållet i de avgivna yttrandena må här anföras följande.

Bank- och fondinspektionen har ansett den av motionärerna framförda tanken att låta statsobligationer användas såsom betalningsmedel vid erläggande av skatt till staten vara värd beaktande och därför ansett grundade skäl föreligga för av motionärerna föreslagen utredning. Enligt inspektionens mening kunde man emellertid icke bortse från att ett förfarande med obligationer såsom betalningsmedel skulle komplicera uppbörden och att särskilda regler för avräkning av obligationer vid skattebetalning även måste bli erforderliga.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har framhållit, att icke obetydliga uppbördstekniska svårigheter skulle uppstå, därest rätt att betala skatt till staten med statsobligationer genomfördes. Detta gällde särskilt uppbörden inom de administrativa områden, där kronodebetsedlarna för inom området bosatta skattskyldiga upptoge jämväl andra utskylder och avgifter än i motionen avsedda statsskatter. En tänkbar lösning av uppbördsproblemet vore emellertid, att obligationen genom riksbankens försorg utbyttes mot ett till visst belopp utfärdat betalningsbevis, vilket sedermera finge ingå i likviden till postverket såsom uppbördsmyndighet. Ett dylikt förfaringssätt skulle dock av praktiska skäl kunna användas allenast av ett mycket begränsat antal skattskyldiga. Vid den av länsstyrelsen förordade begränsningen av ifrågavarande rätt till

dödsbos utskyldsbetalning syntes ur uppbördsteknisk synpunkt inga nämnda värda betänkligheter möta.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i princip tillstyrkt motionärernas förslag om rätt att använda vissa slag av statsobligationer som betalningsmedel vid erläggande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, värnsskatt och särskild skatt å förmögenhet, vilken skall betalas av dödsbo eller av skattskyldig, som avgått från tjänst. Länsstyrelsen har därvid angivit såsom förutsättning, att det vid utredning av frågan komme att visa sig möjligt att så anordna uppbörden, att särskilda hinder av teknisk art icke behövde befaras.

Fullmäktige i riksbanken ha ansett, att de skäl, som främst motiverat införandet av bestämmelserna om försvarsobligationer såsom betalningsmedel vid likvid av arvsskatt, icke kunde anföras för en utvidgning av ifrågasvarande rätt till att omfatta även erläggandet av de årliga inkomst- och förmögenhetsskatterna. Då de ytterligare statslån, som skulle kunna komma ifråga i detta sammanhang, icke hade och ej heller kunde antagas få någon större spridning bland enskilda skattebetalare, kunde en utvidgning av möjligheterna till skattebetalning medelst statsobligationer icke anses för allmänheten medföra några väsentliga fördelar av den art, som motiverat införandet av bestämmelserna rörande erläggandet av arvsskatt medelst försvarsobligationer. Ur statsverkets synpunkt skulle däremot ett medgivande av den föreslagna innebörden medföra stora olägenheter. Vid en eventuell räntestegring och en därmed följande sänkning av obligationskurserna komme statsobligationerna givetvis att i mycket stor utsträckning användas vid skattelikviderna. Vid skattebetalning medelst obligationer till värde under pari komme skattebetalarna att erhålla rabatt å skatten motsvarande underkursen. I den mån möjligheten till skatteinbetalning medelst obligationer komme att utnyttjas, finge staten öka sin upplåning med motsvarande belopp till högre ränta. Även ur uppbördssynpunkt komme stora olägenheter att följa av en utvidgning av rätten att erlagga skatt medelst statsobligationer.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha erinrat om att inbetalning av arvsskatt med försvarsobligationer till en början skett i ej ringa utsträckning men att detta under de två senaste budgetåren endast undantagsvis förekommit. Anledningen därtill vore, att börskursen å obligationerna ganska kort tid efter emissionernas avslutande stigit över pari, varvid det givetvis blivit fördelaktigare att sälja förekommande försvarsobligationer och betala arvsskatten kontant. Fullmäktige ansåge, att redan nämnda förhållande gäve vid handen att obligationer icke lämpade sig för likvid av skatt utan att för sådant ändamål erfordrades statliga skuldförbindelser av annat slag. De skuldförbindelser, som staten skulle kunna mottaga som skattelikvid, måste enligt fullmäktiges uppfattning hava mycket kort löptid och förfalla till betalning i samband med någon kommande, bestämd uppbördstermin. De borde slutligen emitteras till något lägre ränta än den för motsvarande värdepapper normala samt så konstrueras, att uppbördsmyndigheten sluppe

allt besvär med räntekuponer. Enligt fullmäktiges mening bleve räntan å dessa förbindelser icke så hög, att den kunde stimulera allmänheten att förvärva desamma. Det kunde därför ifrågasättas, om utgivande av dylika särskilda statliga skuldförbindelser för skattelikvid skulle få någon större betydelse. Fullmäktige ansåge slutligen, att det för staten skulle kunna vara till fördel att taga emot sina egna skuldförbindelser som skattelikvid endast under förutsättning, att statens ekonomiska ställning vore så ansträngd att ett verkligt behov förelåge att på detta sätt i förväg få in framdeles förfallande skattemedel. Då detta nu icke vore förhållandet, förelåge från statens synpunkt icke någon anledning att införa en av motionärerna åsyftad anordning.

Statskontoret har mot förslaget rest den huvudsakliga invändningen, att ett medgivande att till nominella värdet använda statsobligationer vid skattebetalning måste leda till en föga önskvärd spekulation i obligationernas kursvärde. Annan värdering av obligationerna finge enligt statskontorets mening av praktiska skäl anses utesluten. Det av motionärerna eftersträfvade syftet att lindra de ogynnsamma verkningarna av systemet med eftersläpande skatter funne statskontoret icke bliva uppnått genom det avsedda likvidförfarandet. Statsobligationer kunde vid behov lätt nog förvandlas i likvida medel och även om förslagets realiserande kunde sägas i viss mån öka den skattskyldiges likviditet så innebure det för statens vidkommande motsatsen.

Riksräkenskapsverket har anfört, att erläggandet av arvsskatt med försvarsobligationer vore en engångsföreteelse, som icke vore jämförbar med erläggande av löpande utskylder, ävensom att arvsskatten ur statsfinansiell synpunkt vore av blygsam storleksordning i jämförelse med de löpande statskatterna. Ett medgivande av rätt att erlägga de sistnämnda skatterna med statsobligationer skulle därför medföra helt andra och mera svåröverskådliga konsekvenser än vid arvsskatten. Ämbetsverket funne även ett särskilt redovisningsförfarande vid skatteuppbörden bliva erforderligt, varvid man sannolikt finge tänka sig en centralisering i någon form. Beträffande skattebetalningen vid dödsfall och för dem som avgått ur tjänst uttalade riksräkenskapsverket, att det i dessa fall i likhet med vid arvsskattebetalningen gällde engångsföreteelser och att ett medgivande av föreslagen innebörd i denna del därför syntes ur vissa synpunkter vara jämförbart med det i fråga om arvsskatten lämnade medgivandet. Ämbetsverket uttalade slutligen att, därest vid uppbörden av löpande utskylder till staten motfordringar skulle godtagas som likvid, detta borde ske i form av avräkning å medel, vilka mot lämplig ränta överlämnats till staten till förberedande just av kommande skattelikvider.

Generalpoststyrelsen har uttalat, att ett medgivande att använda statsobligationer såsom betalningsmedel vid erläggande av skatt till staten för postverkets vidkommande skulle medföra så stora olägenheter och sådan arbetsökning, att postverket svårligen skulle kunna medverka vid skatteuppbörden. Till belysande av nämnda svårigheter anfördes bland annat, att vid skatteinbetalning, som förekomme vid var och en av landets omkring

4,200 postanstalter och även i viss utsträckning förmedlades av lantbrevbärare (2,900 st.) och postombud (700 st.), på grund av göromålen relativt enkla art kunde användas personal med lägre kvalifikationer än den egentliga postpersonalen. Om nu obligationer och certifikat godkändes såsom betalningsmedel skulle detta ställa större fordringar på den mottagande tjänstemannens kvalifikationer. Då tillgången på utbildad, kvalificerad personal särskilt under nu rådande förhållanden vore synnerligen knapp, skulle i många fall svårigheter möta att på ett tillfredsställande sätt tillgodose allmänhetens berättigade krav på snabb expediering. Man måste räkna med att ett stort antal felaktigheter skulle uppstå, vilkas korrigerande skulle draga avsevärt arbete. Styrelsen ansåge sig kunna räkna med att ifrågavarande betalningsmedel skulle komma att begagnas i relativt stor omfattning. Slutligen framhöll styrelsen, att förslaget genomförande i hög grad skulle underlätta ett frigörande av sparmedel, vilket styrelsen för sin del icke kunde anse önskvärt i nuvarande tidsläge.

Överståthållarämbetet har i sitt yttrande hänfört sig till innehållet i ett av *uppbördsintendenten hos ämbetet* Alarik Lundberg avgivet yttrande samt därjämte överlämnat ett av *föreståndaren för skatteverkets kassakontor* uppbördskommissarien Elof Westerberg avgivet särskilt yttrande.

I förenämnda av ämbetets uppbördsintendent avgivna yttrande har uttalats, att det — i vissa andra remissyttranden jämväl påtalade — förhållandet att kronodebetsdelarna, särskilt på landet, upptog en hel del medel och avgifter, som icke skulle kunna gäldas med statsobligationer, skulle medföra, att ett besvärligt avräknings- och dellikvidsförfarande uppkomme vid uppbörden. Det föreslagna betalningssättet låte sig svårigen genomföra inom ramen för nuvarande uppbördsorganisation.

I det av föreståndaren för skatteverkets kassakontor avgivna yttrandet har framhållits, att en enklare väg att övervinna av motionärerna påtalade olägenheter syntes vara att låta hugade skattebetalare verkställa förskottsbetalning av skatt mot erhållande av viss räntegottgörelse. Mot motionärernas förslag om skattebetalning med statsobligationer uttalades å ena sidan starka betänkligheter medan å andra sidan utredning tillstyrktes angående förskottsbetalning av skatt till staten genom skattkamarväxlar med lägsta belopp av förslagsvis 5,000 kronor. Nämnda utredning syntes även böra omfatta frågan om åstadkommande av snabbare utskylds betalning genom stadgande av skyldighet för juridiska personer att redan vid första kronouppbördsstämman erlägga hela kronoskatten och värnskatten.

Såsom framgår av propositionen nr 8 till 1940 års urtima riksdag med förslag till förordning om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, m. m., motiverades införandet av denna rätt bland annat därmed, att det finge anses ur olika synpunkter lämpligt, att försvarsobligationer skulle få till nominella värdet användas såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt. Vid en sådan statlig förmögenhetsbeskattning av engångsnatur, som arvsskatten utgjorde, ansågs det näm-

Utskottet.

ligen väl motiverat, att dödsboet skulle kunna påfordra förtidsinlösen av försvarsobligationerna, så mycket mera som man torde kunna räkna med att dessa skulle finnas bland tillgångarna i ett stort antal dödsbon, även där större tillgång på likvida medel i övrigt till arvsskattens gäldande saknades. Till stöd för rätten att använda även av dödsboet inköpta obligationer till betalande av arvsskatt anfördes, att kursen å obligationerna därigenom kunde väntas få ett avsevärt stöd.

Utskottet vill för sin del icke förneka, att i vissa fall skäl kunna tala för medgivande av rätt att använda åtminstone vissa slag av statsobligationer såsom betalningsmedel även vid erläggande av de årliga skatterna till staten. Härvid syftar utskottet på sådana fall, där dödsbo skall betala de skatter som påförts den avlidne. Måhända kan frågan om införande av en rätt av nu antytt slag vinna aktualitet, då tiden för det första försvarslånets inlösande infaller.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen för de till utskottet inkomna yttrandena synes emellertid ett genomförande av motionärernas förslag bereda stora svårigheter. Då utskottet med hänsyn till vad i yttrandena anförts icke finner ådagalagt, att de fördelar, som stå att vinna genom införande av den ifrågasatta rätten att gälda statsskatt med obligationer, skulle överväga därmed följande olägenheter, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka motionärernas förslag att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av förevarande fråga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 164 av herrar Velander och Sylwan och II: 250 av herrar Olson i Göteborg och Birke om rätt att använda statsobligationer såsom betalningsmedel vid erläggande av skatt till staten icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 juni 1943.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärge, Elon Andersson*, Sjödahl, Egnell*, Frans Ericson, friherre Lagerfelt, Velander, Eklund, Franzon och Sylwan**; samt

från andra kammaren: herrar *Hammarlund*, Olsson* i Gävle, *Orgård, Falk, Lundell, Kilbom, Rosander, Olson* i Göteborg, *Bladh och Boman*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Velander, Sylwan, Lundell* och *Olson* i Göteborg, vilka, under hänvisning till innehållet av de likalydande motionerna I: 164 och II: 250 ävensom de av bank- och fondinspektionen samt länsstyrelserna i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län i ärendet avgivna yttrandena, yrkat, att utskottet måtte föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av utredning i motionernas syfte.
